

ΜΙΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ (ή θεωρία τιμών διότι σημείο αναφοράς είναι ο προσδιορισμός της τιμής ενός αγαθού): ασχολείται με τη συμπεριφορά και τη δραστηριότητα των ξεχωριστών μονάδων μιας οικονομίας. Εδώ ανήκει η θεωρία της ζήτησης και της προσφοράς που εξετάζει τη συμπεριφορά του αντιπροσωπευτικού καταναλωτή και του αντιπροσωπευτικού παραγωγού με βάση ορισμένες υποθέσεις, ώστε να προσδιοριστεί η τιμή ενός αγαθού στις διάφορες μορφές αγοράς.

ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ (ή θεωρία Εθνικού Εισοδήματος & Απασχόλησης διότι ασχολείται με τα θέματα αυτά): εξετάζει τα οικονομικά προβλήματα ως ένα σύνολο αλληλοεξαρτώμενων μεγεθών, χωρίς να δίνει έμφαση στη συμπεριφορά κάθε μονάδας χωριστά. Μελετά την συν παραγωγή, το συν εισόδημα, τη συν κατανάλωση κτλ.

Η διαφορά ως προς τη μέθοδο μεταξύ μικροοικονομικής και μακροοικονομικής ανάλυσης οφείλεται στο ότι η μακροοικονομία εξετάζει τη συμπεριφορά της συνολικής οικονομίας, ενώ η μικροοικονομία εξετάζει τη συμπεριφορά του οικονομούντος ατόμου.

Υπάρχουν πολλοί λόγοι που επιβάλλουν τη διάκριση σε μικροοικονομικό και μακροοικονομικό επίπεδο. Ο σπουδαιότερος είναι το **σφάλμα σύνθεσης** που είναι σφάλμα λογικής και συμβαίνει, όταν δεχόμαστε ότι εκείνο το οποίο ισχύει για τα άτομα ισχύει αναγκαστικά και για το σύνολο της οικονομίας.

Π.χ στην μικρο (για την ατομική επιχείρηση) ισχύει ότι όταν μειωθεί ο μισθός => μειώνεται το κόστος παραγωγής => αυξάνεται το κέρδος της επιχείρησης. Όμως στην Μάκρο (για όλη την οικονομία) ισχύει ότι όταν μειωθούν γενικά οι μισθοί => μείωση της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών => μείωση της συνολικής ζήτησης = μείωση των κερδών των επιχειρήσεων.

ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ): είναι η συνολική αξία σε χρηματικές μονάδες των τελικών αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται σε μια χώρα σ' ένα συγκεκριμένο έτος.

Κάποιες παρατηρήσεις:

- Η ποσότητα των διάφορων αγαθών που παράγονται σε μια δεδομένη χρονική περίοδο (συνήθως έτος) δηλ το ΑΕΠ είναι ένα καλό οικονομικό μέτρο του βιοτικού επιπέδου μιας χώρας.
- Η ποικιλία των προϊόντων που παράγονται δεν επιτρέπει τη σύγκριση της παραγωγικής ικανότητας μιας οικονομίας από περίοδο σε περίοδο, αν προηγουμένως δεν εκφραστούν τα ανομοιογενή αγαθά σε μια κοινή μονάδα μέτρησης. Π.χ είναι αδύνατο να προσθέσουμε πορτοκάλια, ασπιρίνες, ηλεκτρονικούς υπολογιστές και υφάσματα. Η μετατροπή των αγαθών σε μετρήσιμες μονάδες γίνεται με την αποτίμηση της αξίας τους σε χρηματικές μονάδες, αν πολλαπλασιάσουμε την ποσότητα του προϊόντος επί την τιμή του.
- Η χρησιμοποίηση του όρου "εγχώριο" σημαίνει ότι η παραγωγή πρέπει να γίνεται μέσα στην επικράτεια μιας χώρας, ασχέτως αν ο παραγωγός μπορεί να είναι μόνιμος κάτοικος μιας άλλης χώρας. Π.Χ εργοστάσιο κατασκευής ψυγείων ανήκει σε Ιταλούς όμως παράγει όμως στη Ελλάδα άρα προσμετράται στο ελληνικό ΑΕΠ.

ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ

Τελικά Αγαθά: αγοράζονται για τελική χρήση και όχι παραπέρα μετασχηματισμό (ή μεταπώληση).

Ενδιάμεσα Αγαθά: αγοράζονται για περαιτέρω επεξεργασία και όχι τελική χρήση.

Το Α.Ε.Π. περιλαμβάνει μόνον την αξία των τελικών προϊόντων και υπηρεσιών και αυτό γίνεται για να αποφύγουμε να υπολογίζουμε δύο ή περισσότερες φορές την αξία ενός αγαθού, καθώς το υπολογίζουμε στο ΑΕΠ.

Π.χ. για να περιλάβουμε ένα ηλεκτρονικού ψυγείου στο Α.Ε.Π., δε θα πρέπει να υπολογίσουμε χωριστά την αξία του μοτέρ (ενδιάμεσο αγαθό) του και στη συνέχεια πάλι την αξία του ως τμήμα της τελικής αξίας του ψυγείου (τελικό αγαθό), γιατί θα έχουμε διπλό υπολογισμό. Μπορούμε να σκεφτούμε πολλά τέτοια παραδείγματα.

Εναλλακτικά μπορούμε αντί για την αξία του τελικού αγαθού να περιλάβουμε στον υπολογισμό του ΑΕΠ το σύνολο των προστιθεμένων αξιών όλων των σταδίων παραγωγής ενός αγαθού και όχι βέβαια τη συνολική αξία όλων των σταδίων γιατί τότε θα είχαμε πολλαπλούς υπολογισμούς στον προσδιορισμό του.

Τα παραπάνω συμπυκνώνονται στο πίνακα που ακολουθεί:

Στάδια Παραγωγής	Αξία πώλησης (ευρώ)	Προστιθέμενη Αξία
Πρώτο στάδιο (κορμοί δένδρων)	50	50
Δεύτερο στάδιο (επεξεργασία ξύλου)	80	30
Τρίτο στάδιο (έπιπλο)	120	40
Τέταρτο στάδιο (εμπόριο)	200	80
		200

ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΙΜΩΝ ΣΤΟ ΑΕΠ

Χρησιμοποιώντας τις χρηματικές αξίες (αποτίμηση) λύνουμε το πρόβλημα της μέτρησης ανομοιογενών προϊόντων και υπηρεσιών της παραγωγής μιας οικονομίας και άρα τον υπολογισμό του ΑΕΠ. Δημιουργείται, όμως, ένα άλλο πρόβλημα εξαιτίας της μεταβολής των τιμών των αγαθών. Γενικά το ΑΕΠ μπορεί να μεταβληθεί: Είτε από τη μεταβολή των ποσοτήτων των αγαθών, είτε από τη μεταβολή των τιμών των αγαθών, είτε και από τα 2 προηγούμενα.

Το ΑΕΠ (σε τρέχουσες τιμές) που εμπεριέχει μεταβολή στις τιμές δεν είναι καλό μέτρο εκτίμησης της πορείας μιας οικονομίας. Αν π.χ με σταθερή την ποσότητα των αγαθών διπλασιαστούν οι τιμές τους τότε θα εμφανιστεί ένα διπλασιασμένο ΑΕΠ χωρίς αυτό να ανταποκρίνεται στην πραγματική παραγωγή. Είμαστε άρα υποχρεωμένοι να προσαρμόσουμε τις μετρήσεις, ώστε να απαλλαγούμε από την επίδραση της μεταβολής των τιμών και αυτό γίνεται με τη χρήση ενός Δείκτη Τιμών (ΔΤ) ή αποπληθωριστή του ΑΕΠ από τον οποίο προκύπτει το ΑΕΠ σε σταθερές τιμές (με βάση κάποιο έτος).

Στον παρακάτω πίνακα βλέπουμε την παραπάνω διαδικασία:

ΕΤΟΣ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΤΙΜΗ	ΑΕΠ σε ΤΡΕΧ. ΤΙΜΕΣ	ΔΤ με βάση το 2010	ΑΕΠ σε σταθ. τιμές του 2010
2010	10	10	100	$\frac{10}{10} \cdot 100 = 100$ (ή 1)	$\frac{100}{100} \cdot 100 = 100$
2011	15	15	225	$\frac{15}{10} \cdot 100 = 150$ (ή 1,5)	$\frac{225}{150} \cdot 100 = 150$
2012	8	20	160	$\frac{20}{10} \cdot 100 = 200$ (ή 2)	$\frac{160}{200} \cdot 100 = 80$

$$\text{ΑΕΠ}_{\text{σταθ}} = \frac{\text{ΑΕΠ}_{\text{τρέχ}}}{\Delta T} \cdot 100$$

ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές (ονομαστικό ΑΕΠ): μετρά την χρηματική αξία της παραγωγής μιας οικονομίας σε τρέχουσες τιμές (δηλ απλά πολλαπλασιάζουμε ποσότητα επί τρέχουσα τιμή). Διαφέρει από έτος σε έτος αν κυμαίνονται οι παραγόμενες ποσότητες, οι τιμές ή και τα 2.

ΑΕΠ σε σταθερές τιμές (πραγματικό ΑΕΠ): μετρά το μέγεθος της παραγωγής σε σταθερές τιμές με βάση κάποιο έτος αναφοράς που επιλέγουμε, με τη χρήση ενός ΔΤ. Διαφέρει από έτος σε έτος μόνον αν κυμαίνονται οι παραγόμενες ποσότητες και είναι καλύτερο μέτρο σύγκρισης της ευημερίας μιας οικονομίας απ' ό,τι το ονομαστικό Α.Ε.Π.

ΔΤ ή αποπληθωριστής του ΑΕΠ: μετρά την τιμή ενός προϊόντος σε σχέση με την τιμή του έτους βάσης, δηλ εκφράζει τις μεταβολές στο γενικό επίπεδο τιμών σε σχέση με το επίπεδο τιμών του έτους βάσης και εκφράζεται ως ποσοστό επί τοις εκατό. Υπολογίζεται με τον τύπο: $\Delta T = \frac{\text{τιμή...τρέχοντος...έτους}}{\text{τιμή...έτους...βάσης}} \cdot 100$

ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν είναι το συνολικό εισόδημα που δημιουργείται μέσα στην επικράτεια και περιλαμβάνει το εισόδημα που δημιουργούν οι μόνιμοι κάτοικοι (και αλλοδαποί) αλλά όχι και το εισόδημα που δημιουργούν και αποστέλλουν στη χώρα οι πολίτες της που ζουν στο εξωτερικό.

Όμως σε μια ανοιχτή οικονομία (π.χ Ελλάδα) υπάρχει εισροή εισοδημάτων από το εξωτερικό και εκροή εισοδημάτων προς το εξωτερικό. Τα εισοδήματα που προέρχονται από το εξωτερικό δεν είναι αποτέλεσμα εγχώριας παραγωγής (π.χ εισοδήματα από Έλληνες επιχειρηματίες που ζουν στο εξωτερικό ή μετανάστες στέλνουν εμβάσματα στην Ελλάδα), ενώ αντίθετα τα εισοδήματα που κατευθύνονται στο εξωτερικό είναι εγχώριας παραγωγής (π.χ αλλοδαποί επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα ή αλλοδαποί μετανάστες στέλνουν εισοδήματα στο εξωτερικό)

Η διαφορά της εισροής εισοδημάτων από το εξωτερικό και της εκροής εισοδημάτων προς το εξωτερικό λέγεται **καθαρό εισόδημα από το εξωτερικό** που μπορεί να έχουν θετικό ή αρνητικό αποτέλεσμα.

Αν στο ΑΕΠ προσθέσουμε το καθαρό Εισόδημα από το Εξωτερικό τότε προκύπτει το **Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν** (= Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν + Καθαρό Εισόδημα από το Εξωτερικό) που είναι το εισόδημα που αποκτούν όλοι όσοι ζουν μέσα στη χώρα (επικράτεια) καθώς και το μέρος του εισοδήματος που οι πολίτες της αποκτούν στο εξωτερικό και αποστέλλουν στη χώρα. Δεν περιλαμβάνεται όμως το τμήμα του εισοδήματος που δημιουργείται μέσα στη χώρα από τους αλλοδαπούς και αποστέλλεται στο εξωτερικό.

ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΑΕΠ

Το πραγματικό ΑΕΠ είναι ο σημαντικότερος δείκτης μέτρησης της οικονομικής ευημερίας μιας οικονομίας. Δεν είναι ιδεώδης αλλά είναι ο καλύτερος που υπάρχει. Αν διαιρέσουμε το πραγματικό ΑΕΠ ενός έτους με τον πληθυσμό της χώρας του ίδιου έτους, προκύπτει το κατά κεφαλήν πραγματικό ΑΕΠ, που μετρά το εισόδημα ενός ατόμου (κατά μέσο όρο) στην οικονομία.

$$\text{Κατά Κεφαλήν Πραγματικό Α.Ε.Π.} = \frac{\text{Πραγματικό Α.Ε.Π.}}{\text{Πληθυσμός}}$$

Το πραγματικό κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. δίνει το προϊόν που θα αντιστοιχούσε σε κάθε κάτοικο μιας οικονομίας, αν η διανομή του ήταν ίση. Όσο μικρότερη είναι η ανισοκατανομή τόσο πιο αξιόπιστο μέτρο γίνεται το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π., και το αντίθετο. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ λαμβάνει υπόψη τη μεταβολή του πληθυσμού, γι' αυτό και χρησιμοποιείται για να μετρά τις επιδόσεις των οικονομιών διαχρονικά, αλλά και μεταξύ των χωρών για διεθνείς συγκρίσεις.

ΑΕΠ ΩΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ & ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΤΟΥ

Παρά τη χρησιμότητά του το Α.Ε.Π. παρουσιάζει ατέλειες και αδυναμίες, οι οποίες οφείλονται σε πολλές αιτίες. Οι σπουδαιότερες είναι:

1. Το ΑΕΠ δεν περιλαμβάνει την αξία της παραγωγής που αφορά στην ιδιοκατανάλωση, γιατί δεν γίνεται αντικείμενο αγοραπωλησίας. Π.χ το σπιτικό φαγητό που μαγειρεύει μια νοικοκυρά δε διαφέρει από το φαγητό εστιατορίου όμως, η προστιθέμενη αξία του δεν υπολογίζεται στο ΑΕΠ.
2. Το ΑΕΠ είναι ποσοτικός και όχι ποιοτικός δείκτης. Η βελτίωση της ποιότητας, όταν δεν εκφράζεται στην τιμή, δεν καταγράφεται στο ΑΕΠ παρότι είναι εξίσου σημαντικός παράγοντας με την ποσότητα. Επίσης η ποιότητα ζωής, που προσφέρει, π.χ η καθαρή ατμόσφαιρα, είναι ουσιώδης παράγοντας υγείας και διάρκειας ζωής, δεν περιλαμβάνεται όμως, δυστυχώς, στους υπολογισμούς του ΑΕΠ.
3. Το ΑΕΠ αγνοεί τη σύνθεση και την κατανομή της παραγωγής. Το ΑΕΠ εκφράζει το μέγεθος παραγωγής αλλά όχι και τη σύνθεση, δηλαδή το είδος των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται. Η ευημερία όμως μιας οικονομίας επηρεάζεται, αν π.χ το ποσοστό παραγωγής που αντιπροσωπεύει πολεμικά αγαθά μεταβληθεί σε σχέση με τα καταναλωτικά αγαθά. Ένας άλλος παράγοντας που επηρεάζει την οικονομική ευημερία των πολιτών και δεν εκφράζεται στο ΑΕΠ είναι η κατανομή της παραγωγής (εισοδήματος) ανάμεσα στα μέλη μιας οικονομίας. Αν αυτή βελτιώνεται ή χειροτερεύει, επηρεάζει θετικά ή αρνητικά αντίστοιχα τη ζωή των πολιτών. Όσο πιο ισομερής είναι η κατανομή του Α.Ε.Π. τόσο πιο ψηλό θεωρείται το βιοτικό επίπεδο μιας χώρας, γιατί μικραίνει το χάσμα μεταξύ πλούσιων και φτωχών.
4. Το ΑΕΠ δεν συμπεριλαμβάνει την αξία των αγαθών και υπηρεσιών της παραοικονομίας, που είναι είναι το μέρος της οικονομικής δραστηριότητας το οποίο αποκρύπτουν οι πολίτες από το κράτος, είτε επειδή θέλουν να αποφύγουν τη φορολόγηση είτε επειδή είναι παράνομη (λαθρεμπόριο, ναρκωτικά κ.α). Αυτές οι οικονομικές δραστηριότητες δεν καταγράφονται στο ΑΕΠ. Οι ατέλειες αυτές του ΑΕΠ κάνουν προβληματική και τη σύγκριση του βιοτικού επιπέδου μεταξύ διαφόρων κρατών αφού το μέγεθος της παραοικονομίας διαφέρει από χώρα σε χώρα, άρα και οι συγκρίσεις είναι προβληματικές.